

Tarihsel Anlatıları Yazılı İfade Etmede Türkçe Kullanımı: Ankara İli Örneği

Ümmügülsüm Candeger¹, Filiz Mete²

Öz: Orta Öğretim Tarih Dersi Öğretim Programı'nda tarih dersinin genel amaçları arasında "Öğrencilere, tarihsel anlatıları yazılı ve sözlü ifade ederken Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisi kazandırmaktır." şeklinde bir ifade bulunmaktadır. Bu çalışmada, bu maddenin ne ölçüde gerçekleştirilebildiği araştırılmıştır. Bu amaç doğrultusunda Anadolu Lisesi, Meslek lisesi ve İmam-Hatip lisesi okullarından 10. Sınıf öğrencilerinin 2013-2014 Eğitim ve Öğretim yılına ait tarih dersi yazılı kâğıtları incelenmiştir. Yapılan çalışmada tarih dersinde öğrencilerin Türkçeyi yazılı ifade ederken doğru ve etkili kullanma becerisinin ne derecede ortaya konduğu belirlenmiştir. Araştırmada betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Sonuç olarak lise öğrencilerinin tarihsel anlatıları yazılı ifade ederken Türkçeyi kullandıklarında yetersizlikler ve yanlışlıklar görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Tarih dersi; anlatım bozuklukları; Türkçe kullanımı.

Use Of Written Turkish Expressions For Historical Narratives: Ankara Case

Abstract: According the History Course Secondary Education Program one of the general objectives at the history lesson is to gain the ability to use correct, effective and beautiful Turkish expressions while create written and oral history text. In this study investigated what extent these substances can be realized. For this purpose Anatolian High School, Vocational High School and

¹Dr. Cumhuriyet Mesleki Teknik Anadolu Lisesi, Çankaya, ANKARA, gcandeger@gmail.com

²Yard. Doç. Dr. Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi, ZONGULDAK, filizmetehoca@gmail.com

Imam-Khatib high school students from Grade 10 history course of the 2013-2014 school year students written papers were examined. Descriptive analysis technique was used in this study. As a result, high school students in historical narratives inadequacies and inaccuracies in Turkish, while the use of written expressions were observed.

Keywords: History lesson; expression disorders; use of Turkish

Giriş

Eğitimin görevi sadece bilgi ve beceri kazandırmak değil, aynı zamanda toplumun üstün tuttuğu ortak değerleri bireye aktararak bireye, toplumsal ve millî bir kimlik kazandırmaktır. Bu süreçte kullanılan en temel araç, dildir.

Dil her zaman insanın duygu ve düşüncelerini karşı tarafa iletme aracı olarak algılanmıştır. Kuşkusuz dilin böyle bir işlevi vardır. Hatta yalnızca bir taraftan diğer tarafa bir mesaj aktarma aracı değil, aynı zamanda karşı taraftan da bir mesaj alma ve mesajın etkisini algılama aracıdır. Yani dil, bir iletişim ve etkileşim aracıdır.

Tarihin insanlara aktarılması ve tarihin öğrenenlerce doğru algılanmasında önemli bir rolü olan tarih eğitimi, kaynaktan çıkan mesajın doğru bir şekilde alıcıya ulaşmasını sağlamaktadır. Bu süreç ise iletişim becerileri başka bir ifade ile dil becerileri ile mümkündür. Metin'in (2011) yaptığı araştırma sonucuna göre öğretmenlerin kullandıkları dil becerileri farklı düzeylerde. Oysa bilgiyi sunma konuşma, yazma, sentez becerileri ile ilgilidir (Ata, 2002, s. 80-86). Bu bağlamda öğrencilerden beklenen düzey, öğretmenin dil becerilerine göre değişkenlik göstermektedir.

Dil, hayatın her safhasında, dolayısıyla da her derste kullanılan bir araçtır . Orta Öğretim Tarih Dersi Öğretim Programı'nda tarih dersinin genel amaçları arasında "Öğrencilere, tarihsel anlatıları yazılı ve sözlü ifade ederken Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisi kazandırmaktır." şeklinde bir ifade bulunmaktadır. Bireyler, günlük hayatta birbirleriyle olan iletişimlerinde ihtiyaçları, duygu, yaşantı, düşünce, hayal ve isteklerini konuşarak veya yazarak dile getirirler. Oysa Doğan'ın (2007) yaptığı çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun görüş içeren ifadelerin arkasındaki dilin ve kavramların önemini fark edemedikleri belirtilmektedir (s.11). Dil demek, hayatın kendisi demektir.

Temel dil becerilerinden olan yazma becerisi öğrencilerin genellikle en zorlandıkları dil becerisidir. Tarih hakkında metin yazarken öğrencilerin, dilin ve dilsel özelliklerin farkında olmaları onların tarihsel anlamalarını göstermesi bakımından önemlidir diyen Kiriş, (2009) araştırmasında tarih dersinde öğrencilerin genellikle bir kitaptan ya da başka bir yerden okudukları, duydukları bilgileri düşünmeksizin kopya ederek yazdıklarını, özellikle sınav kâğıtlarında geçmiş olayları kronolojik olarak açıklayan metinler kaleme aldıklarını, anlatım biçimlerinin de hikâye şeklinde ya da olaylardan ders almak amacıyla açıklayıcı tarzda olduğunu ve bu çok kısa, derinliği olmayan ve düşündürmeye sevk etmeyen metinlerde eksikliklerin dikkati çektiğini belirtmiştir.

Belgelere dayalı bir bilim dalı olan tarihin yorumlanabilmesi ve doğru aktarılabilmesi ancak anlama ve anlatma becerileri gelişmiş bireyler tarafından gerçekleştirilebilir. Metin (2011) yaptığı araştırmanın sonuçlarını değerlendirdiğinde tarih eğitimi ve dil ilişkisinin birbirinden ayrılamayacak disiplinler olduğunun görüldüğünü belirtmektedir (s.342).

Orta Öğretim Tarih Dersi Öğretim Programı'nda tarih dersinin genel amaçları arasında "Öğrencilere, tarihsel anlatıları yazılı ve sözlü ifade ederken Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisi kazandırmaktır." şeklinde bir ifade bulunmaktadır. Oysa öğrencilerin sözlü ve yazılı olarak kendilerini ifade etmede güçlük çektikleri ortadadır. Özellikle yazılı ifade edebilme becerisi oldukça karmaşık bir süreçtir. Yurt dışındaki yayınlarda, özellikle öğrencilerin çok sayıda birincil kaynağa dayalı olarak kendi anlatılarını oluşturmakta kullandıkları yazma becerileri üzerinde çok durulduğu görülmektedir (Ata, 2002, s.80-86).

Bu çalışmanın amacı da farklı okul türlerinde okuyan 240 öğrencinin yazdıkları tarihsel metinlerin incelenmesinden yola çıkarak tarih dersi genel amaçlarından olan Türkçenin doğru, etkili ve güzel kullanımı becerisiyle ilgili ifadenin ne ölçüde gerçekleştirilebildiğini araştırmaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğrencilerin yazılı ifadelerde yaptıkları anlatım bozuklukları hangi başlıklar altında yoğunlaşmaktadır?

2. Öğrenciler tarihsel bir metni yazılı ifade ederken nerelerde anlatım bozukluğu yapmaktadır?

3. Yapılan anlatım bozukluğunun tarihsel metinlere yansması ne tür sorunlara yol açmaktadır?

Yöntem

Çalışmada tarama modelinde nitel araştırma yöntem kullanılmıştır. İçerikli ve derinlemesine nitel veriler toplayabilmek için katılımcılara 5 adet açık uçlu tarih sorusu sorulmuştur.

Çalışma Grubu

Bu çalışma, 2013–2014 eğitim ve öğretim yılına ait 126 Anadolu lisesi öğrenci, 62 Meslek lisesi öğrencisi ve 52 İmam-Hatip lisesi öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Toplam katılımcı sayısı 240 kişidir.

Toplam 240 adet 10. sınıf öğrencisinin tarih dersiyle ilgili sorulara verdikleri cevap kâğıtları Türkçe kullanımı açısından incelemeye alınmıştır. Toplam 240 öğrenciden 21 tanesinin incelemeye alınan kâğıtlardaki sorulardan 5 adet açık uçlu sorudan hiçbirini cevaplamadığı anlaşılmıştır. Böylece toplam 219 belge incelemeye dâhil edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma sürecindeki veri toplama aşamaları aşağıda verilmiştir.

Belge Taraması

Anlatım bozukluklarının hangi temalar altında gruplandırılabilceği ile ilgili geçerli bilgilere ulaşabilmek için belge taraması gerçekleştirilmiş ve anlatım bozuklukları konusu ile ilgili veri toplanmıştır. Anlatım bozuklukları aşağıdaki gruplandırmaya göre ele alınmıştır:

1. Biçim ve düzenleyiş yanlışları

a) Biçimsel yanlışlar: kâğıda yerleştirme düzeni, özensizlik, adı soyadını yazma düzeni, vb...

b) Anlatım yanlışları: hakkında yazdığı şeyi bilmediğinden bilgi eksikliği, konuyu açık anlaşılır yalın ifade edememe, uzun cümle, gereksiz sözcük, fazladan tekrar, vb...

c) Düzenleyiş yanlışları: yazının planlamasında hata, giriş gelişme sonuç paragraflarında hata, yazının sonuca bağlanamaması, yan düşüncelerde uyumsuzluk, vb...

ç) Noktalama yanlışları: yanlış kullanılan nokta, virgül, ünlem, parantez, vb...

d) Mantıksal yanlışlar: sözcüklerin yerinde kullanılmaması, farklı anlamlarda kullanılması, vb...izinsiz inşaata girmek yasaktır gibi...

e) Yazma yanlışları: ağlayan-ağlayın, çiçek-çiçeği, oldu mu-oldumu, yaramaz ki-yaramazki, imambayıldı-imam bayıldı, hastane-hastahane, ağız-ağızı, yanlış heceden bölme, kesme işareti yanlış, değil-deyil, eğer-eyer, özel ad, kısaltma yanlışları, vb...

2. Dilbilgisi yanlışları

a) Sözcüklerin ve eklerin kullanımından doğan yanlışlar:

- eş anlamlıları (güç-müşkül) aynı cümlede kullanmak,
- eski ve yeni sözcükleri aynı cümlede kullanmak (öykü-hikâye),
- gereksiz sözcük (sıfırın altında eksi)ve ek kullanmak,
- gereksiz yardımcı eylem (umuyor-umut ediyor) kullanmak,
- geniş anlamlı (olamayacağını savundu-ileri sürdü) sözcüklerin yanlış kullanımı, vb...

b) Söz dizimi yanlışları:

- tamlama yanlışları (karşılıklı anlayış ve birlik-birlik ve karşılıklı anlayış),
- özne yanlışları (kim belli değil),
- özne yüklem uyumsuzluğu,
- tümleş yanlışları (buna ancak okurlar karar verir, uygular-bunu ancak okurlar kararlaştırır, uygular),
- yüklem yanlışları (kuzu eti tam sağlıklı ve yaşlı olmayan kimselerce yenmelidir-tam sağlıklı olan ve yaşlı olmayan), vb...

Yazma Etkinliği

Katılımcılara 40 dakika süre verilerek tarih dersiyle ilgili soruları cevaplamaları istenmiştir. Yazılı ifadeler toplanmış ve tek tek okunarak kodlama yapılmıştır. Toplam 240 katılımcının kâğıdı değerlendirilerek anlatım bozuklukları incelenmiş, daha önce yapılan belge taramasıyla oluşturulmuş başlıklara göre frekans ve yüzdeleri belirlenmiştir.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Verilerin analizi için ilk aşamada katılımcıların yazdıkları metinler tek tek okunmuş, anlatım bozuklukları belirlenerek frekans ve yüzdeler tablosunda verilmiştir. Kâğıtların incelenmesi sürecinde her grup için bir hata gözden kaçma olarak değerlendirilmiş ve aynı gruptan en az iki hata olması durumunda incelemeye dâhil edilmiştir. Cevaplar betimsel yöntemle incelenerek görüşler temalar altında toplanmış, frekans ve yüzdeler hesapları belirlenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmada cevap aranan sorulara ilişkin toplanan verilerin analiz sonuçlarından elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 3.1. Ticaret Meslek Lisesi

Tema	Kod	frekans	yüzde %
Biçim ve düzenleyiş yanlışıları	Biçimsel yanıışlar	17	29.82
	Anlatım bozuklukları	20	35.08
	Düzenleyiş yanıışları	16	28.07
	Noktalama yanıışları	38	66.66
	Mantıksal yanıışlar	10	17.54
	Yazma yanıışları	13	22.80
Dilbilgisi yanlışıları	Sözcük ve eklerin kullanım yanıışları	30	52.63
	Sözdizimi yanıışları	19	33.33

Toplam 62 öğrenciyle yapılan çalışmada 5 öğrenci sorulan soruların bir ya da 2 tanesini yarım cümlelerle cevapladığı için veri havuzunun dışında tutulmuştur. Böylece bu okul türünde çalışma 57 öğrenci üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3.1. incelendiğinde biçim ve düzenleyiş yanıtlarında toplam 57 öğrenciden 38 (%66.66) öğrencinin noktalama, 20 (%35.08) öğrencinin anlatım, 17 (%29.82) öğrencinin biçimsel, 16 (%28.07) öğrencinin düzenleyiş, 13 (%22.80) öğrencinin yazma ve 10 (%17.57) öğrencinin mantıksal yanıtlar yaptığı belirlenmiştir. Dilbilgisi yanıtları bölümünde ise toplam 57 öğrenciden 30 (%52.63) öğrencinin sözcük ve eklerin kullanımı, 19 (%33.33) öğrencinin ise sözdizimi yanıtları bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.2. Anadolu Lisesi

Tema	Kod	frekans	yüzde %
Biçim ve düzenleyiş yanıtları	Biçimsel yanıtlar	-	-
	Anlatım bozuklukları	4	3.53
	Düzenleyiş yanıtları	4	3.53
	Noktalama yanıtları	67	59.29
	Mantıksal yanıtlar	2	1.76
	Yazma yanıtları	27	23.89
Dilbilgisi yanıtları	Sözcük ve eklerin kullanım yanıtları	27	23.89
	Sözdizimi yanıtları	12	10.61

Toplam 126 öğrenciyle yapılan çalışmada 13 öğrenci sorulan soruların bir ya da 2 tanesini yarım cümlelerle cevapladığı için veri havuzunun dışında tutulmuştur. Böylece bu okul türünde çalışma 113 öğrenci üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3.2. incelendiğinde biçim ve düzenleyiş yanıtlarında toplam 113 öğrenciden 67 (%59.29) öğrencinin noktalama, 27 (%23.89) öğrencinin yazma, 4 (%3.53) öğrencinin anlatım,

4 (%3.53) öğrencinin düzenleyiş, 2 (%1.76) öğrencinin mantıksal yanlışlar yaptığı belirlenmiştir. Dilbilgisi yanlışları bölümünde ise toplam 113 öğrenciden 27 (%23.89) öğrencinin sözcük ve eklerin kullanımı, 12 (%10.61) öğrencinin ise sözdizimi yanlışları bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.3. Anadolu İmam-Hatip Lisesi

Kod	Tema	frekans	yüzde %
Biçim ve düzenleyiş yanlışları	Biçimsel yanlışlar	-	-
	Anlatım bozuklukları	-	-
	Düzenleyiş yanlışları	1	2.04
	Noktalama yanlışları	22	44.89
	Mantıksal yanlışlar	-	-
	Yazma yanlışları	19	38.77
Dilbilgisi yanlışları	Sözcük ve eklerin kullanım yanlışları	11	22.44
	Sözdizimi yanlışları	4	8.16

Toplam 52 öğrenciyle yapılan çalışmada 3 öğrenci sorulan soruların bir ya da 2 tanesini yarım cümlelerle cevapladığı için veri havuzunun dışında tutulmuştur. Böylece bu okul türünde çalışma 49 öğrenci üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3.3. incelendiğinde biçim ve düzenleyiş yanlışlarında toplam 49 öğrenciden 22 (%44.89) öğrencinin noktalama, 19 (%38.77) öğrencinin yazma, 1 (%2.04) öğrencinin düzenleyiş yanlışları yaptığı belirlenmiştir. Dilbilgisi yanlışları bölümünde ise toplam 49 öğrenciden 11 (%22.44) öğrencinin sözcük ve eklerin kullanımı, 4 (%8.16) öğrencinin ise sözdizimi yanlışları bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.4. Toplam Öğrenci

Kod	Tema	frekans	yüzde %
Biçim ve düzenleyiş yanışları	Biçimsel yanıřlar	17	7.76
	Anlatım bozuklukları	24	10.95
	Düzenleyiş yanışları	21	9.58
	Noktalama yanışları	127	57.99
	Mantıksal yanışlar	12	5.47
	Yazma yanışları	59	26.94
Dilbilgisi yanışları	Sözcük ve eklerin kullanım yanışları	68	31.05
	Sözdizimi yanışları	35	15.98

Toplam 240 adet 10. sınıf öğrencisinin tarih dersiyile ilgili sorulara verdikleri cevap kâğıtları Türkçe kullanımı açısından incelemeye alınmıştır. Toplam 240 öğrenciden 21 tanesinin incelemeye alınan kâğıtlardaki sorulardan 5 adet açık uçlu sorudan bir ya da 2 tanesini yarım cümlelerle cevapladığı için veri havuzunun dışında tutulmuştur. Böylece toplam 219 belge incelemeye dâhil edilmiştir.

Biçimsel olarak bakıldığında, yazılı kâğıtlarının özensiz ve düzensiz olduğu görülmektedir. Ne yazık ki kâğıtların incelenmesi sürecinde pek çok defa Türkçe öğretmenin “Burada ne anlatmak istiyor acaba?” sorusunu, cevaptaki anahtar kelimeler yardımıyla tarih öğretmeni açıklamak zorunda kalmıştır. Tarih öğretmeni aracılık etmeden ne anlatmak istedikleri anlaşılamayacak denli zor okunan, anlaşılamayan ve yanışlarla dolu yazılı ifadeler mevcuttur.

İncelenen yazılı ifadelerden 127 katılımcının (%57.99) noktalama yanışları yaptığı tespit edilmiştir. Yapılan yanışların tamama yakını ise kullanılması gereken yerde noktalama işaretlerinin kullanılmamasından kaynaklanmaktadır.

Yazım yanlışlarında 59 katılımcının (%26.94) özellikle yabancı kelimeleri yazmakta son derece zorlandıkları dikkati çekmektedir. Zıtvectorok yazmaya çalışan Kod 25: "Zitvectorog", Kod 38: "Zitra", Kod 61: "zigvectorok", Kod 75: "Ekvectorok", Kod 100: "Nilvectoran", Kod 105: "Zitvarok", Kod 82: "Zigvectorak" ve Prut için Kod 10: "Burut", Kod 58: "Paruk", Kod 69: "putra/purt" buna örnek verilebilir.

Ayrıca dikkati çeken bir önemli nokta ise öğrencilerin özel isimleri yazarken büyük harf kullanımını önemsememesidir. Örneğin, Kod 101: "küçük kaynarca antlaşması", Kod 53: "amasya", "hint denizine", Kod 57: "kırım, rusya", Kod 66: "osmanlı", Kod 78: "osmanlı, fransa", Kod 80: "kırım", Kod 84: "kırım" gibi pek çok örnek mevcuttur.

Ayrıca birkaç katılımcının yazılı kâğıdında hiçbir yerde "Ş" harfinin büyük veya küçük harf olarak kullanılmamış olması oldukça ilginçtir. Örneğin, Kod 72: "Kıs sartları, Sahin". Bu durum öğrencilerin yazılı ifadelerinde teknoloji çağının yansıması olarak oluşan sms dili olarak adlandırılan mesajla iletişimde ş yerine s harfi kullanımının eğitime ve Türkçe'ye etkisi olarak yorumlanabilir.

Ayrıca yanlış kelimelerin kullanımı, gereksiz tekrarlar, uzun ve karmaşık ifadelerden kaynaklanan anlatım bozuklukları yapan 21 katılımcının (%9.58) bulunduğu tespit edilmiştir. Yazılı ifadelerdeki bu tür bozuklukların, hakkında yazdıkları tarih konusundaki bilgi eksikliğinden dolayı bilgi kırıntılarını genişleterek sunma isteğinden kaynaklandığı söylenebilir.

İncelenen kâğıtlarda 12 katılımcının (%5.47) Türkçe ifadelerinde mantık yanlışları yaptığı belirlenmiştir.

Örneğin; halka çiçek aşısının ilk kez uygulandığını ifade etmek için Kod 27: "Aşının ilk bulunması", Azak Kalesinin ele geçirildiğini ifade etmek için Kod 96: "Azak kalesinin bulunması".

İncelenen yazılı ifadelerden 68 katılımcının (%31.05) sözcükleri ve ekleri yanlış kullandığı, 35 katılımcının (%15.98) ise cümle kurarken sözdizimini yanlış yaptığı tespit edilmiştir.

Örneğin, Kod 5: "Osmanlı donanması denizdeki başarısızlığı", Kod 6: "Ekonomisinde bozulmaya yol açmıştır", Kod 7: "Kötü durumu olması", Kod 19: "Portekiz donanması güçlü

olması”, Kod 25: “Tarımın azalması, halktan çok miktarda vergiler alması sonucunda iç isyanlar başlamıştır.” Kod 113: “Vergi yani aldığımız yabancılardan vergiler azaldı”, Kod 31: “İyi duruma getirmek için uğraşlar, iyilikler, çabalardır”, Kod 62: “Papanın dediklerinin doğru denmesi”, Kod 65: “Yeniçerilerin azgınlıkları”, Kod 46: “Bu yüzden dolayı isyanlar çıkmıştır”, Kod 41: “Avrupa karşısında düşüşe geçti”, Kod 34: “Bilime ve Bilimciye önem verilmiştir”.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Tarih derslerinde eleştirel düşünen, okuyan ve yazan bireyler yetiştirebilmek için öğrencilerin tarihsel söylem içerisinde yorumlamalarını ve bakış açılarını nasıl oluşturacakları konusunda dilin önemi üzerinde odaklanılmalıdır (Kiriş, 2009, s.306). Tarih derslerinde öğrencilerin okuryazarlığının geliştirilmesi için öncelikle tarih öğretmenlerinin dilsel özelliklerin bilincinde olmaları ve tarih derslerinde dilin önemini anlamaları gerektiğini belirten Kiriş (2009, s.360) tarih öğretmeni adaylarına üniversite eğitimleri süresi içerisinde yazma becerisi öğretimi yapılmasını önermektedir. Çünkü belgelere dayalı bir bilim olan tarihin okuma ve yazma becerileriyle doğrudan ilişkisi vardır.

Bu çalışmada farklı okul türlerinde eğitim alan 10. sınıf öğrencilerinin edindikleri tarihsel metinleri yazılı ifade ederken kullandıkları kelime ve terimlerin yanı sıra Türkçeyi doğru ve etkin kullanma düzeyleri incelenmiştir. İnceleme neticesinde öğrencilerin; yazılı ifadelerinde noktalama işaretlerine önem vermedikleri hatta pek çoğunun gerekli yerlerde nokta işaretini bile kullanmadıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin yazılı ifadelerinde tam ve doğru cümle kurmakta zorlandıkları ve dilbilgisi kurallarına uymadıkları görülmektedir. Benzer şekilde Metin de (2011) araştırmasında öğrencilerin yazılı metinlerinde “...atılmış ve netleşti.” gibi zaman uyumsuzlukları ve önceki ve sonraki cümleyle bağlantı kurulamayan yüklem kullanımlarından bahsetmektedir (s. 323).

Yazma, beyinde yapılandırılmış bilgilerin yazıya dökülmesidir (Güneş, 2007, s. 159). Ancak yapılan çalışmada incelenen metinlerin çoğunluğunun yazılı ifadelerden ziyade konuşma diliyle oluşturulduğu belirlenmiştir. Metin’in (2011) çalışması sonucunda, tüm öğrencilerin ortak probleminin konuşma dilinde yeterince kavramlara yer veremeyişleri

olduğu (s.325) ayrıca öğrencinin konuşma esnasında kullandığı sözcük ve ifadeler arasındaki uyum ve sözcüklerin doğru kullanımına ait dil becerisinin yazı diline göre daha düşük seviyede olduğu (s.315) belirtilmektedir. Çünkü bu çalışmada yazı dili yerine konuşma dili kullanılarak metinler oluşturulduğu ve tarih metinlerinde kullanılan kelime ve kavramların bulunmadığı ya da yanlış kullanıldığı dile getirilmektedir. Bu bağlamda çalışmaya katılan ve konuşma dili eğiliminde yazan öğrencilerin ifade güçlerindeki eksiklikler dolaylı olarak Metin'in çalışma sonucuyla desteklenmektedir.

Tarih dersi belgelerden yola çıkarak okuma ve dinleme becerisiyle anlamaya, yazarak ve konuşarak anlatmaya dayalı bir derstir. Bu bağlamda öğrencinin anlama ve anlatma becerileri ile kullandıkları ana dillerindeki yeterlikleri birbiriyle ilintilidir. Yapılan incelemelerde öğrencilerin okuyup dinlediklerini yazılı olarak doğru ve etkili Türkçeyle anlatamadıkları ortaya çıkmaktadır.

Anlama ve anlatma, fiziksel ve zihinsel karmaşık süreçler gerektiren faaliyetlerdir. Her ikisi için de geçerli olan koşul ise anadilini yetkin kullanabilme becerisine sahip olmaktır. Dil becerileri, anlama ve anlatma olarak ikiye ayrılmaktadır. Anlama; okuma becerisi ile dinleme becerisini, Anlatma; yazma becerisi ile konuşma becerisini kapsamaktadır. Alıcı (okuma ve dinleme) ve verici (konuşma ve yazma) dilsel etkinlikler olarak da adlandırılan anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilebilmesi (Göçer, 2014, s.516) sosyal ve soyut bir alan olan tarihin eksiksiz ve doğru anlaşılıp yorumlanabilmesi ve aktarılabilmesi için çok önemlidir. Metin'in yaptığı çalışma sonuçlarına göre (2011,) tarihsel düşüncenin geliştirilebilmesi için tarih eğitimi alan bireylerin tarihsel dili kullanabilme (okuma, yazma, dinleme ve konuşma) becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir yöntem izlenmesi gerekli görülmektedir. Ancak yapılan çalışmada ortaya çıkan sonuca göre öğrencilerin anlatma boyutunda yazılı anlatım becerilerinin temel kurallarını bile bilmedikleri veya bildikleri hâlde önemseyip kullanmadıkları anlaşılmaktadır.

Kiriş'in (2009) yaptığı çalışma sonucunda, "Özellikle öğrencilerin değerlendirildiği uzun cevaplı yazılı yoklamalarda öğrencilerin başarılı olabilmesi için ders içerisinde zaman zaman yazma çalışmalarına yer verilmelidir." ifadesiyle önerilerde bulunmaktadır. Bu öneri, yazma becerisinin hedeflenen düzeyin altında olduğunun diğer çalışmalarla da kanıtlandığını göstermektedir.

Kaynakça

- Aksan, D. (1990). *Her Yönüyle Dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu (439).
- Aksoy, Ö. A. (1991). *Dil Yanlılıkları*. İstanbul: Adam.
- Ata, B. (2002). Tarih Derslerinde “Dokümanlarla Öğretim” Yaklaşımı. *Türk Yurdu Dergisi*, 22(175), 80–86.
- Doğan, Y. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihsel Yazılı Kanıtların Kullanımı*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hatiboğlu, N. (1998). *Üniversitede Türk dili dersleri, yazılı ve sözlü anlatım*. Eskişehir : Birlik Ofset.
- Göçer, A. (2014). Yazma tutum ölçeği'nin (YTÖ) türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 515–524.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel.
- Kiriş, A. (2009). *Tarih eğitimi ve tarihçilik mesleği: lise tarih derslerinde yazma becerilerinin kullanılması ve geliştirilmesi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, (2008). Genel kültür, alan ve seçmeli dersler ile öğretim programlarının talim ve terbiye kurul kararları, <http://ogm.meb.gov.tr/programlar.asp> adresinden 14.05.2015 tarihinde ulaşılmıştır.
- Metin, E. (2011). *Tarih eğitimi ve dil: tarihçilerin, tarih ders kitabı yazarlarının, tarih öğretmenlerinin ve öğrencilerin tarihsel dil kullanımı*. Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.